

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

T R S T - 28. oktobra 1982
Leto XXXIV. - Štev. 17
Petnajstdnevnik - Quindicinale
Abbon. postale - Gruppo II/70
300 lir

Koliko je vredna odprta meja?

Jugoslovanska zvezna vlada je sprejela v teh dneh vrsto izredno strogih varčevalnih in omejitvenih ukrepov. Naši ljudje so, seveda, seznanjeni predvsem s posledicami teh ukrepov na obmejno področje, čeprav je zgrešeno soditi izključno s tega zornega kota.

Poglejmo torej, kaj pravzaprav namerava jugoslovanska vlada doseči. Izhajala je iz preprostega spoznanja, da je Jugoslavija trosila več od tega, kar je v resnici proizvedla. Razliko je krila s krediti na tujem. Znotraj države so torsili skoraj ves ustvarjen dohodek, za investicije pa so se posluževali notranjih in zunanjih kreditov. Dohodek pa se ni povečal na račun proizvodnosti, pač pa predvsem na račun večanja cen in torej spodbujanja inflacije.

Vsakomur je bilo jasno, da tako ni bilo mogoče nadaljevati. Tudi zato, ker je živeti z dolgovi zelo lahko, toda te je treba prej ali slej tudi plačati. Svetovni bančni sistem pa je znatno zaostрил svoje pogoje, odkar se je «opekel» na Poljskem, državi, ki se je krepko zadolžila, sedaj pa komaj plačuje obresti na svoje dolgove. Jugoslovani so razumeli, da ne morejo odplačevati svojih dolgov z novimi dolgovi, saj bi jih to potegnilo v vrtnec, iz katerega ni izhoda.

Ukrepi gospodarske stabilizacije so bili najavljene zelo pogostoma, v resnici pa so bili dosedanja učinki zelo relativni. O tem so jugoslovanski delavci aktivno razpravljali na kongresih zveze komunistov, sindikatov, mladine. Poudarjeno je bilo predvsem sklicevanje na odgovornost, posameznikov in skupnosti. Toda moralni pozivi v gospodarstvu ne zaležejo.

Posebno deficitarna je bila jugoslovanska plačilna bilanca, oziroma razpoložljivost v tuji valuti. Pri tem velja poudariti, da Jugoslavija potrebuje veliko tuje valute. V prihodnjih treh letih mora vrniti dolgove za 13 milijard dolarjev (nekako 20 tisoč milijard lir), tujo valuto pa potrebuje tudi za nakup energetskih virov, predvsem nafte, nato tehnologije, stroje itd.

Geslo zadnjih mesecev je bilo «vse za izvoz» in «čim manj uvoza». Veliko so Jugoslovani polagali na turistično sezono, ki se je pa izjalovila, deloma zaradi notranjih težav, predvsem pa zaradi posebnih špekulacij.

Jugoslavija je namreč doživljala v zadnjih petih letih močan odliv tuje valute, ki jo je tako krvavo potrebovala. Pa ne zato, ker bi ji tuja valuta odhajala na tuje, pač pa preprosto zato, ker ni prihajala

Rusi most brez jugoslovanskih kupcev

jala v državo. Jugoslovanski državljani so množično odhajali čez mejo po nakupih, na izlete, na počitnice, smučati itd. Povsod so na debelo in lahkomišlno trosili dinarje. Te so razgrabile italijanske, nemške, avstrijske banke in jih dajale, po nizki ceni, na razpolago svojim državljanom, ki so se odpravljali v Jugoslavijo. Dinarji so se tako vračali v Jugoslavijo, ki pa je pričakovala tujo valuto. Nemški, italijanski in drugi turisti so v Jugoslaviji kupovali za dinarje, kar pomeni, da se je samo povečal notranji denarni obtok. Računajo, da je tak «devizni bumerang» prizadel Jugoslavijo za nekaj milijard dolarjev letno, kar je približno četrtnina celotnega plačilnega deficita.

Jugoslavija je tako imela prazne devizne blagajne, mora pa vračati tuje dolgove (v dolarjih), kupovati nafto (za dolarje) in tako dalje.

Prvi ukrepi so zadevali predvsem energetske varčevanje in omejitve porabe goriv. Sledili so ukrepi za omejitve potovanja v tujino in končno še devalvacija dinarja, kar naj bi omogočilo večji izvoz (jugoslovansko blago bo na tujem sedaj ceneje) in manjši uvoz (tuje blago bo odslej dražje). Računajo pa, da bodo sprejeli še ostrejša ukrepa.

Obdobje «gospodarske normalizacije» ne bo kratkotrajno. V najboljšem primeru bo trajalo nekaj let. Motijo se torej

vsi, ki si delajo utvare, da bodo jugoslovanski ukrepi v kratkem preklicani in da bo vse lepo, kot nekoč.

Prav nasprotno. Vsi, ki ocenjujemo jugoslovanske ukrepe v luči interesov sodelovanja ob meji, moramo računati s tem in vedeti, da so rešitve možne samo v novih kvalitetah sodelovanja, nikakor pa ni mogoče obnavljanje prejšnjih pogojev.

Trst, Gorica, drugi kraji naše dežele, Koroška in Graz v Avstriji so se v zadnjih letih krepko okoristili s potrošniško mrzlico jugoslovanske družbe. Zrasla je trgovina, kakršne niso poznala niti velika mesta Zahoda. Trgovci so z lahkoto služili težke milijarde (v Trstu, pravijo, 800 milijard lir letno) in kopičile svoje kapitale v bankah. V Trstu so bili bančni depoziti že na «švicarski ravni», medtem pa je tržaška gospodarska struktura propadala. Denar je ostajal v bankah, ni pa rodil investicij ali novih delovnih mest, z izjemo onih v trgovinskem sektorju.

Doživljali smo posebno obliko gospodarske omamljenosti. Meščanske sile so likvidirale tržaško industrijsko osnovo (ladjedelnice, tovarno strojev, na desetine srednjih obratov), dovolile so si z gnusom odbijati pobude za industrijsko sodelovanje z Jugoslavijo (osimska cona), saj so bile prepričane, da se da živeti samo z jugoslovanskimi kupci, ka-

Kdo ve, kako se bo pogumni fant izmazal na carini...

tere so v dnu svojega srca iskreno zaničevali. Na teh pogojih se je okrepila tudi tržaška lista s svojimi demagoškimi parolami. Razširila se je kramarska miselnost o lahkem bogatenju brez pretiranega truda.

Jugoslovanski ukrepi so močno prizadeli tržaško gospodarstvo prav zato, ker je bilo na tako šibkih temeljih. Prekupčevanje z zlatom, kavo, pralnimi praški, nadomestnimi deli, jeans in orožjem, vsega tega je najbrž za vedno konec. Tržaška trgovinska struktura se lahko čez noč poruši, ker je bila grad iz lepenke. Škoda je stotin, morda tisočev ljudi, ki bodo prve žrtve nastale krize. In vendar je to trenutek, ko jadikovanje za Indijo Koromandijo, za lepimi časi, ne zadostuje in ne vodi nikamor. Potrebno je več poguma in drznosti. Potrebna je

enotnost vseh zdravih produktivnih sil, ki so pripravljene (sedaj) na resne in nove oblike gospodarskega, industrijskega in trgovinskega sodelovanja z Jugoslavijo, upoštevajoč predvsem njeno težnjo po izvozu na tuja tržišča. Kaj lahko stori Trst? Je še aktualen predlog o industrijskem sodelovanju na meji, v dolž celotne italijansko-jugoslovanske meje? Morda še bolj kot prej.

Ni torej čas za vitimizem ali za revanše. Jugoslavija je suverena dežela, ki je v lastnem interesu sprejela stroge ukrepe, ker želi ohraniti svojo vlogo v svetu. Jugoslovanskim narodom, predvsem delavskemu razredu, želimo, da bi premostili sedanje težave z novimi kakovostnimi skoki v razvoju lastnega samoupravnega socializma.

Seveda pa to ni vse. Jasno moramo povedati, da nas je prizadelo zaprtje meje. Ker se je razblinilo dvajset let trajajoče vzdušje, ko se nam je zdelo, da meje več ni. Sedaj jo spet čutimo, predvsem psihološko. Čutimo, da se ljudje ne srečujejo več, da je omejitev svobode prehajanja meje za jugoslovanske državljane globoko zarezala v živo tkivo tisočev in tisočev drobnih stikov med znanci, prijatelji, mladino, vaščani. Kakorkoli že, prepričani smo, da se morajo vsi vprašati, koliko je vredna odprta meja?

Je vredna novih kakovostno pomembnejših oblik gospodarskega sodelovanja, ki naj premostijo raven kramarstva?

Je vredna tveganja, da bo kak poseznik skrivaj nesel preko meje prepovedano blago, ki ga carina lahko vedno zapleni?

Je vredna političnega vzdušja, ki ga lahko v nekaj dneh razjasni sklep o sprostitev prehodov vsaj v okviru videmskega sporazuma, ki sta ga sosednji državi obnovili pred kratkim?

Je vredna zaupanja prebivalcev ob meji, da bodo svojo zares «odprta mejo» znali očuvati pred špekulacijami in tiho tapstvom?

Je vredna pravice narodnih manjšin, da ohranjajo stike z matičnim narodom tudi onkraj organiziranih oblik sodelovanja?

KPI si je postavila vsa ta vprašanja in jih je posredovala jugoslovanskim tovarišem, kajti prepričani smo, da se prijatelja spozna v težavah. Prav sedaj je med nami potrebno še intenzivnejše sodelovanje in v okviru tega sodelovanja bomo zastavili vse možne napore, da se obnovi zares odprta meja, vsaj za ljudi, ki ob njej živijo.

st.s

Komu bodo prisluhnili?

Ko gre naš časopis v stroj se v rimskem senatu vnovič sestaja ožji odbor senatne komisije za ustavna vprašanja, ki je pristojen za razpravo o zakonskih osnutkih za zaščito naše manjšine. Po večmesečnem poletnem premoru se je odbor že sestel prejšnji teden in tedaj je bruhalo na dan, kaj nameravajo KD in vladne stranke z nami.

V dnevnem tisku in radijskih proročilih je senatorka Jelka Gerbec povedala, kaj se je na seji zgodilo. Prisotni so bili predsednik odbora Vernaschi (KD), nato pa še komunist Bertin in Jelka Gerbec, neodvisni Fontanari (PPTT) in Beorchia (KD). Uvodoma sta Vernaschi in tovarišina Gerbčeva poročala o primerjalnem gradivu, iz katerega izhajajo stične točke, pa tudi razlike med različnimi zakonskimi osnutki. Kajti naloga ožjega odbora je usklajevanje vsebin in torej poskus izdelati skupno besedilo. Ko bi senat odobril to besedilo, bi poslanska zbornica v drugem branju morala le potrditi sklepe senata. Zato je torej to delo tolikanj pomembno in ni

prav, da gre mimo naše javnosti, ki je prej ko slej potrebna čim širše in čim temeljitejše informacije, da bo vedela kako ravnati in kako ocenjevati dogodke ter izmeriti svoj pritisk na odločilne dejavnike.

Glavna točka seje senatnega odbora je bilo vprašanje «avdicij», se pravi pogovorov v naših krajih. Te avdicije so bile prvotno zamišljene kot jamstvo, da bo naša manjšina preko lastnih organizacij in združenj vplivala na oblikovanje zaščitnega zakona, ki se je tako neposredno tiče in od katerega bo odvisen njen nadaljnji razvoj. Že nekajkrat je bil obisk ožjega odbora komisije odložen, sedaj pa vse kaže, da je pred vrati. Govori se, da bo ožji odbor prispel v Trst, Gorico in Videm konec novembra, morda za tri, lahko pa tudi za pet delovnih dni.

Koga naj zasliši? Stvar bi se na prvi pogled zdela povsem preprosta, če jemljemo kot načelo, da mora biti manjšina subjekt lastne zaščite in ima pravico, da pove svoje mnenje. Že nekaj

predsednikov italijanskih vlad je ob priliki mednarodnih obiskov na ves glas zagotavljalo, da bodo zakonske norme izdelane ob sodelovanju manjšine. Očitno pa postaja, da tega demokristjani nočejo in se držijo svojega «načela», da mora biti zaščita «po meri» italijanskim nacionalistom. Kako naj drugače tolmačimo spor, ki ga je izzval demokrščanski senator Beorchia, doma in Furlanije, po katerem naj bi ožji odbor «zaslišal» predvsem župane iz 35 občin, v katerih živimo Slovenci, nato predsednike pokrajin, dežele Furlanije-Juljske krajine, zastopnike italijanskih organizacij in, končno, tudi Slovence.

Ne gre za to, je poudarjala tovarišina Jelka, da se ne zaslišijo omenjeni družbeni in ustavni organizmi. Toda vedeti je treba, katerim mnenjem bo nato ožji odbor dajal prednost. Po našem mnenju naj imajo prednost (politično, seveda, ne kronološko) zastopniki slovenskih organizacij, saj je njim nemenjen zaščitni zakon. Demokristjani pa so očitno povsem drugačnega mnenja.

Ožji odbor komisije naj bi v naši deželi preveril predvsem, do kod sega nasprotovanje zaščiti Slovencev. Pri tem najbrž računajo tudi na preprosto dejstvo, da KD s s vojimi zavezniki tako ali drugače nadzoruje veliko večino krajevnih uprav. O tem imamo najboljši dokaz, ko je predsedstvo vlade za časa dejavnosti Cassandrove komisije na lastno pest organiziralo anketo med župani občin v Beneški Sloveniji. Tedaj je videmska KD kratkoma pripravila ciklostiliran osnutek odgovora, s katerim so beneško slovenski župani morali izjavljati, da ne želijo manjšinske zaščite in da bi se zadovoljili le s kakimi folklornimi pravicami.

To stališče KD ni novost, čeprav ga nekateri šele sedaj odkrivajo. Ves zakonski osnutek KD je prežet z mislijo, da smejo Slovenci na Tržaškem in

Goriškem imeti le nekaj pravic, kolikor jim pač dovoli italijanska večina, v Benečiji pa naj bi imeli le pravico do asimilacije, ostala naj bi le folklorna etnična skupnost gorskih posebnosti.

Slovenci in demokratične sile se moramo zato pripraviti na te «avdicije». Pokazati moramo, da ne sprejemamo demokrščanskih nakan in da terjamo pravice «zase», da si jih ne pustimo meriti s stopnjo strpnosti večinskega naroda.

Posebno aktualno pa je tudi vprašanje zadržanja PSI. Njen vsedrjavni tajnik ni sprejel enotne slovenske delegacije, kot vsi drugi. Sedaj je opazno, da se tudi socialistični predstavnik v ožjem odboru neredno in redko udeležuje sestankov. Širijo pa se go-

vorice, da namerava PSI «posredovati» med stališči krščanske demokracije in ostalih predlagateljev zaščitnih norm. Vprašati se moramo, ali ni bolje, če bi socialisti (kot to dobro vedo, ko gre za drugačna vprašanja) raje «pritisnili» na vlado in KD in s tem podprli naše zahteve, v okviru zakonskega predloga, ki so ga sami predstavili. Posredovanje med nesprejemljivimi metodami KD in naprednimi rešitvami levice je namreč zelo vprašljivo. Spominja nas na domala nemogoče poskuse iskanja kompromisov med KD in laično levico, ko je šlo za drugačne državljanske pravice, naprimer razporoko in splav. KPI, PSI in njene laične zaveznice imajo v parlamentu večino, ki se je že uveljavila vsakokrat, ko je šlo za državljanske svoboščine. Zakaj bi ne moglo to veljati tudi sedaj?

st.s

Razlastitve in odtujevanje

Razlastitve so kakor vojna. Dokler je ni, nam je tako prav ali pa govorimo o miru, ko pa pride štejejo na eni strani mrtve, na drugi pa koristi. Razlastitve niso torej iznajdba zadnjih let, tudi ne samo naše kapitalistične družbe. Razlastitve so instrument vsake organizirane družbe, ki se tega instrumenta poslužuje v imenu širših interesov skupnosti. Pristopi so lahko različni, toda rezultat je vedno isti: odvzeti - odtujiti zakonitemu lastniku nekaj, s čimer razpolaga in to ali z njegovim privoljenjem ali proti njegovi volji ali s pretirano ugodno ponudbo ali s silo ali z zamenjavo, ki je lahko poštena, je pa lahko politične narave, ki daje korist posamezniku ali njegovi skupini, ne gre pa v korist celotne skupnosti. V takih primerih lahko govorimo o odtujevanju, ki je v končnem obračunu razlastitev, je obudožanje skupnosti, še posebno kadar je ta skupnost narodna manjšina.

Razlastitve in odtujevanje materialnih in vseh drugih dobrin so lahko za vsako narodno skupnost usodne, najprej za njen obstoj, nato za njeno rast in razvoj, ki objektivno ne more biti številčen (vsaj pri nas ni, ker imamo premalo otrok), ampak kvalitativen. Slovenska narodna skupnost v Italiji je v tem pogledu vso povojno dobo pod velikim pritiskom, ki se mu pravi razvoj družbe in njenih potreb, namerno poseganje družbenih in subjektivnih sil z namenom, da zmanjšajo slovensko zgodovinsko prisotnost, namerno in nedemokratično zadržanje vladnih strank predvsem na ravni države in dežele, ki nočeta priznati Slovincem enakopravnega mesta v italijanski republiki. Od priznanja enakopravnosti, pa do volje, da se slovenska narodna skupnost ohrani in razvija so rimski in lokalni oblastveni politiki še zelo daleč.

Mislím, da je tu odveč poudarjati in naštevati zadržanje, zahteve in akcije, ki jih v interesu in za enakopravnost Slo-

vencev vodi naša partija in komunisti na vseh ravneh.

Zaradi prej omenjene alergije do Slovencev niso načrtovanje in dejanski posegi upoštevali naše prisotnosti. In kadar so se naše prisotnosti le zavedali, so jo upoštevali samo v logiki (zaviti v zlat papir družbenih interesov) zmanjševanja ozemlja našega prostora in naše bitnosti.

Razlaščenje in odtujevanje v pogojih, ki jih živi slovenska narodna skupnost, predstavlja skoraj vedno družbeni problem in skoro neizogiben konflikt, tudi v primerih, ko niso pri razlaščenju prisotne take ali drugačne špekulacije, površnosti izvršilnih načrtov, upravičeni dvomi v dejansko potrebo novih struktur, nesramen in nekorekten odnos razlastiteljev, torej v primerih, ko se vsi

strinjamo o potrebi nove pobude, ko se vsi strinjamo, da ni drugega izhoda kot razlastitev za uresničenje določenih družbenih struktur (glej n.pr. razlastitev za gradnjo občinskega družbenega centra pri Domju).

Dokler ne bo tudi slovenska narodna skupnost enakopravno soudeležena pri izbirah in odločitvah za razne posege, do takrat bo za našo skupnost pomenila vsaka razlastitev dejanje, pri katerem bomo imeli občutek posilstva.

Razlaščenje zemlje ni edino prikrajševanje in oženje življenjskega prostora slovenske narodne skupnosti. Nepriznavanje, prepovedi ali celo prostovoljna odpoved uporabe slovenskega jezika, je tudi razlastitev in odtujevanje slovenske bitnosti na teh tleh.

Slovenska narodna skupnost kot ce-

Na Katinari bodo za izgradnjo hitre ceste porušili šest hiš. Lastniki pa so se taki odločitvi uprli

Obisk V. Zagladina v Italiji

lofa, kot pododa enega delčka slovenskega naroda, ki živi v Italiji, kjer deli v dobrem in slabem usodo italijanskega ljudstva, mora tudi v današnjem času kot v vsej svoji zgodovini opraviti svojo dolžnost borbeno in enotno. Zavedamo se, da živimo sredi sil, ki bi nas rade razlastile in nam odtujile prav to veliko zapuščino, ki gre od kmečkih uporov preko NOB do današnjega dne in ki ji tudi danes pravimo enotnost.

Ne dopustimo in preprečimo, da bi kdorkoli za prgišče cekinov ali česa drugega, zatajil naš skupni nastop. Po drugi strani pa je naša narodna dolžnost, ki obvezuje nas komuniste, da stojimo v prvih bojnih vrstah, da to enotnost zavzeto, kreativno in potrpežljivo ustvarjamo in branimo. Biti samo Slovenec in se ne dosledno in povsod spopadati s posledicami, ki nam jih prinaša odrekanje enakopravnosti, je premalo. Biti samo Slovenec in se ne upreti tudi odtujevanju lastne zemlje (beri prodajanju) zane-marjanje in odstopanje drugim aktivne vloge v vsakdanji borbi za pravičnejšo družbo, je danes premalo.

Te dni smo vsi na položajih v zvezi z ralaščanjem za hitro ceto, ki je postala cesta enotnosti Slovencev, toda postaja tudi simbol enotnosti vseh zdravih in demokratičnih sil Trsta in njegove pokrajine.

Edvin Švab

Sen. Jelka Gerbec v evropskem svetu

Rimski senat je pred nekaj dnevi imenoval slovensko komunistično senatorko Jelko Gerbec za članico skupščine evropskega sveta, celinske organizacije, ki združuje 21 držav zahodne in sredozemske Evrope. Zamenjala bo pokojnega sen. Franca Calamandreia.

Evropski svet je nastal leta 1949 in je po obsegu širši od EGS, zavzema pa se za evropsko združitev. V njem imajo posamezne države članice le omejeno zastopstvo (največ 18 poslancev), zato pa je imenovanje slovenskega predstavnika v tem mednarodnem organizmu vsekakor pomembno priznanje. Prepričani smo, da ga ne gre omalovaževati in da je prav, če je naša javnost s tem seznanjena. Prepričani smo tudi, da bo sen. Jelka Gerbec znala v evropskem svetu poudariti pomen narodnih manjšin, ki so lahko v Evropi vezni člen med narodi. Evropski svet je v preteklosti že zavzemal stališča o problematiki človekovih pravic.

Skupščina evropskega sveta se sestaja v Strassbourgu, v Franciji. Nikakor je ne gre zamenjati za evropski parlament, v katerem so izvoljeni predstavniki držav članic EGS. Oba celinska organizma imata vsekakor posvetovalni značaj.

Pred nekaj dnevi je prispel na obisk v Italijo tovariš Vadim Zagladin, ki je član centralnega komiteja KP SZ in odgovoren za stike z zahodnoevropskimi partijami. Obisk je bil načrtovan že dalj časa, saj je dal pobudo zanj bolonjski župan Renato Zangheri, ki je tudi član CK KPI. Zagladin je imel v nekaj dneh dokaj bogat program. V centru za razmere v socialističnem svetu v Bologni, ki deluje v okviru Inštituta Gramsci, je Zagladin predaval o sovjetski zunanji politiki. Po predavanju se je vnela diskusija, ki je trajala nekaj ur. Časopisi so o tem dogodku obširno poročali, niso pa mogli mimo senzacionalizma, kot naprimer poudarjanja, da je skupina prisotnih ploskala Zagladinovu opravičevanju vdora čet varšavskega pakta na Češkoslovaško leta 1968...

Manj poudarka pa so dali neprepričljivemu odgovoru Zagladina na vprašanje, čemu v SZ ne objavljajo stališč KPI, pač pa z njimi samo polemizirajo.

Sledili so nekajdnevni pogovori v Rimu, na sedežu KPI, s tovariši Minuccijem, Pajetto in Rubbujem, ki so se zaključili v ponedeljek s srečanjem med Zagladinom in Berlinguerjem, generalnim sekretarjem italijanske komunistične partije. O teh pogovorih je bil objavljeno tiskovno sporočilo, ki poudarja predvsem misel, da so pogovori potekali v iskrenem ozračju.

Do tod preprosta informacija o dogodku. Zagladinov obisk pa so mnogi tolmačili na najrazličnejše načine, marsikdaj so tudi pomešali v svoje komentarje raznovrstne dogodke.

Naj omenimo vsaj nekatere. Zagladina so, naprimer, vprašali, kaj meni o predkongresnih stališčih tovariša Armanda Cossutte. Vprašanje je bilo očitno izzivalnega značaja, nanj pa je sovjetski predstavnik odgovoril s trditvijo, da se ne vmešuje v otranje zadeve italijanske partije. Odgovor je bil seveda neoporečen, saj bi drugačen odgovor pomenil kršenje načela samostojnosti vsake partije, na katerega je KPI upravičeno zelo ljubosumna.

Spet so drugi videli v Zagladinovem obisku potrditev ali zanikanje »pretrganih odnosov« med KPI in KP SZ. Pri tem so očitno slabo tolmačili besedo (»Strappo«), s katero je tovariš Cossutta na seji januarskega CK označil povsem drugo vprašanje, saj je govoril o tem, da je bila »pretrgana kontinuiteta v partijski politiki«. O tem in drugih vprašanjih bo razpravljaj kongres KPI. Glede odnosov med KPI in ostalimi delavskimi, revolucionarnimi, komunističnimi ali socialno demokratiškimi partijami pa je že dokument januarskega CK KPI jasno poudaril, da se KPI zavzema za dialog in odkrito soočenje. Nobenega zapiranja,

v provincialne meje Italije, niti prekinjanja odnosov, ki so vedno temeljili na iskrenosti. Vedno smo mislili, poudarjali in delali, da bi morebitna in nujna nesoglasja ne pomenila prekinitve dialoga. Konec koncev pa smo tudi vedno odgovarjali na polemike, če smo bili napadeni.

To pa še ne pomeni, da je KPI pretrgala odnose s komerkoli. Tudi zato ne, ker se lahko razreže samo to, kar je bilo prej zvezano. KPI pa deluje samostojno in ni zvezano na nikogar. Svoj internacionalizem dokazuje do vsega naprednega v svetu izhajajoč iz načela o lastni samostojnosti. In to je veljalo tudi za pogovore s tovarišem Zagladinom, na katerih so predstavniki KPI odkrito povedali svoja stališča, Zagladin pa svoja. Razhajali so se glede nekaterih vprašanj, kot so Poljska ali Afganistan, medtem ko so se strinjali (oziroma so bila stališča podobna) o nekaterih drugih vprašanjih, kot so naprimer vprašanja imperializma in nevarnosti jedrske vojne.

Mnogi komentatorji so povezovali Zagladinov obisk tudi s predkongresnimi razpravami v KPI. Povedati velja, da je pri tem značilno, da so se tudi nekateri resni časopisi (na krajevni ravni tudi »Primorski dnevnik«) lotili v svojih komentarjih in naslovih tematike bojzani Berlinguerja pred »kabulisti«. Pri tem najbrž mislijo na tovariše, ki odobravajo sovjetski poseg v Afganistanu ali pa, širše vzeto, tovariše, ki kritično ocenjujejo sedanjo politično usmeritev KPI. Tovrstno etiketiranje je vsekakor neokusno in tudi zgrešeno, saj izhaja iz pretiranega shematiziranja razprave, ki je v partiji gotovo bogatejša in strpnejša, da se res ni treba nikomur česa bati.

Pri tem določeni tisk prihaja tudi do skrajne nedoslednosti. Dokler je KPI bila zgled monolitnosti in je prikrivala javnosti nostranje diskusije, so kazali s prstom na nas in trdili, da smo »totalitarni, nedemokratični« itd. Če pa razpravljamo ob belem dnevu, nas napadajo, češ da nismo več monolitni in enotni. Po drugi strani pa bi radi videli razkol ali kaj podobnega v KPI. Glavni cilj pa ostaja, ošibiti komuniste, kot če bi bil odnos do SZ edina skrb naše partije in da bi se na kongres ne pripravljali tudi z diskusijami o splošni strategiji demokratične alternative, ocenami družbeno političnega položaja v Italiji in Evropi, iskanjem izvornih poti k socializmu.

Pri tem histeričnem iskanju so nekateri komentatorji zašli tako daleč, da očitajo partiji »stalinizem«, ker je črtala iz članstva KPI posameznike, ki naj bi pripadali »filosovjetski skupini«.

Tu velja takoj precizirati. Založnik Napoleone ni bil črtan zato, ker tiska revijo

«Interstampa», ker bi v tem primeru razpravljali o tem pred nekaj leti, ko je začela izhajati. Ne, Napoleone je bil črtan iz seznama članov KPI, ker se je polastil gradiva iz zapuščine pokojnega tovariša Robottija, kjer je bil tudi seznam stotine italijanskih komunistov, žrtev stalinskih represij v SZ. Napoleone bi lahko gradivo objavil in vse bi se končalo, izbral pa je drugačno pot: z intevjuji je začel namigovati, da so vsi razumeli, da ponuja KPI nekakšna pogajanja. Češ «če mi boste popustili, ne bom objavil dokumentov», pri tem pa je cikal na nekakšno odgovornost partijskih voditeljev za smrt omenjenih tovarišev v SZ. Napoleone se je torej pregrešil proti partiji in proti resnici. Če je hotel zares počastiti spomin pokojnih italijanskih komunistov, bi gradivo objavil brez dvoumnih oblik izsiljevanja, ki so vodile v napihovanje škandalistične kampanije proti KPI.

Sam Napoleone je zakuhal tako godljo, da se je moral celo reakcionarni komentator Montanelli vprašati, zakaj ga KPI ni izključila zaradi «protisovjetske propagande»...

Sploh je čudno, da nekateri ljudje radi utemeljujejo svoje početje z povsem nasprotnimi stališči, stalinizem s protistalinizmom, antisovjetizem s filozofizmom itd. Vprašati pa se moramo, ali so vse te etikete iz trte izvite in če se ko-

mu ne gre zgolj za osebno poveljevanje in tako tudi ustvarjanje pozicij v javnem mnenju.

Toda pustimo to, vernimo se raje k obisku tov. Zagladina. Dokazal je predvsem to, da ne drži trditve, da je KPI izoli-

rana in neupoštevana. Kljub nesoglasjem se morajo sovjetski komunisti soočati s KPI, ki ima tem večjo težo tudi v svetovnem dogajanju, čim večja je njena samostojnost. To pa je najboljša potnica tudi za februarski kongres.

Črni mazači po svoje proslavljajo razne obletnice, tako so se «podpisali» v Gabrovcu in Trebčah. Morda pa so se znesli nad naše

spomenike iz veselja, ker so pred dnevi tržaški sodniki oprostili ali pomilostili vse prijavljene fašiste.

Uradna otvoritev jadranskega zavoda združenega sveta

Pred kratkim se je začel pouk na Jadranskem zavodu združenega sveta, ki se začasno nahaja v hotelu Evropa ob nabrežinski obali. Ta mednarodna višja šola je ena med šestimi na svetu, kar že to dejstvo predstavlja njen velik kulturni pomen.

Po desetletnem zavzemanju dežele in občinske uprave za ustanovitev te šole v Devinu je končno prišlo do njene svečane uradne ustanovitve.

Slavnosti so se vrstile 17. in 18. oktobra v tržaškem Avditoriju, v šoli sami,

na univerzi v Trstu in na sedežu Turistične ustanove v Sesljanu; teh so se udeležili predstavniki raznih oblasti ter številni drugi ugledni gostje.

Slavje v Sesljanu je priredila devinsko-nabrežinska občinska uprava ob sodelovanju dekliskega pevskega zbora «Igo Gruden» iz Nabrežine ter moškega pevskega zbora «Fantje izpod Grmade» iz Devina. Župan Albin Škerk je na tem slavnem sprejemu podčrtal važnost te šole in med drugim dejal: ...«Današnje slavje namenjeno name-

stitvi Upravnega sveta in uradnega odprtja akademskega leta novega Zavoda združenega sveta, s sedežem v naši občini, nas lahko upravičeno razveseljuje. Občinska uprava, katero imam čast tukaj zastopati, je vodila precej dolgo bitko, da je premostila vse ovire, ki so zaustavljale potek te tako važne kulturne pobude. Nastavitev te višje mednarodne srednje šole prinaša našim občanom, Slovincem in Italijanom, vsej deželi in tudi Italiji neizmerno kulturno, politično in tudi ekonomsko bogastvo. Kolež združenega sveta, ki se pridružuje ostalim po svetu, bo odigral nedvomno zelo pomembno vlogo. Poleg didaktično-kulturnega dela bo Zavod opravjal še nekaj neizmerno važnega. Pripomogel bo k širjenju medsebojnega spoznavanja in prijateljstva med narodi. Vse to bo v prid boju za ohranitev miru na svetu, kar je največja dragocenost za vse človeštvo»...

Sola šteje 85 dijakov, ki prihajajo iz 32-ih dežel sveta. Med temi je nekaj Jugoslovanov, 10 iz naše dežele, od katerih sta dva Slovenca iz Trsta. Na šoli je zaposlenih 12 šolnikov, med katerimi je tudi slovenski tržaški profesor. Prihodnje leto se bo šola preselila v Devin, v grajske prostore za goste, v bivšo kasarno finančnih stražnikov ter v staro občinsko šolsko poslopje. Število dijakov se bo več kot podvojilo in upati je, da bo v tem novem okolju dobro uspevala in da se bodo dijaki in profesorji dobro počutili med tukajšnjim prebivalstvom.

Predlogi KPI za nujne posege za resanacijo tržaškega gospodarstva

Vedno večja splošna kriza posebno negativno vpliva na krhko gospodarsko stanje v tržaški pokrajini. Padec zaposlitve je pri nas večji kot drugod po državi temu se pridružuje ukinitve «izvoza na drobno», ki je v zadnjih petnajstih letih postal značilen. Očitna je torej potreba po primernem ukrepanju in zavze-manju vlade, za razvoj tržaškega gospodarstva.

Problem namreč zavzema vsedrjavni pomen.

KPI izraža prepričanje, da lahko samo enoten nastop političnih in družbenih sil lahko doseže ugodne rezultate; toda prav ta enotnost danes manjka. KPI potrjuje svoje zavze-manje in sodelovanje tako v krajevnem okviru kot v parlamentu in deželi za izboljšanje sedanjega stanja in bodočnosti Trsta.

Dejanski ukrepi, ki se jih lahko osvoji v krajšem času, so po mnenju KPI naslednji:

1. dokončna odobritev zakonov za finansiranje del, gospodarskih ustanov in sektorskih načrtov, ki jih trenutno še obravnava parlament

- zakon o refinansiranju hitrih cest in pristanišča, dejavnosti mednarodnega pomena EAPT, EZIT, ARST in tržaškega vseučilišča, ki ga predvideva osimska pogodba

- zakon o refinansiranju obnovitvenih del na potresnem področju, ki poleg investicij za povezavo železnica-pristanišče, dodeljuje tisoč milijard za pospešitev razvoja cele dežele, 300 milijard pa je izrecno namenjenih kritičnim področjem, izven potresnih

2. obnovev zakonskega osnutka, ki olajšuje dejavnosti industrijske proizvodnje ter znanstvene in tehnološke raziskave, uvedbo novih delavnih mest, ekonomske in ljudske gradnje na področju tržaške pokrajine, ki ga je izoblikovalo ministrstvo za industrijo na podlagi predlogov krajevnih ekonomskih organizacij

3. vpelje naj se parlamentarni iter zakonskih predlogov KPI in drugih za

- finansiranje operativnih instrumentov in sklada za raziskovalno področje

- ovrednotenje mednarodne vloge tržaškega pristanišča z uvedbo posebne upravne in finančne avtonomije, za ugodnejše delovanje in za integriranje pristaniškega sistema v FJK

4. obveza vlade pri pristojnih mednarodnih sedežih za

- takojšnjo namestitvev sinhrotrona v Trstu, ki bi sicer lahko odpadel tako za Trst kot za državo

- dejansko predstavitev EGS posebne-ga načrta «Trst, FJK, Evropa» za ovrednotenje vloge, ki jo ima dežela pri izmenjavah sever - jug in vzhod - zahod držav članic

- preverjanje možnosti razširitve olajšav tržaškemu in tržiškemu pristanišču, ki jih predvideva rimska pogodba in ki so že v veljavi v Bremi in Hamburgu

5. definiranje vloge podjetij z državno soudeležbo s posebnim ozirom na proizvodnjo strojev Diesel, železarstvo, pomorsko ekonomijo, tudi kar se tiče načrtov in raziskave za tehnološke inovacije: v deželni okviru ni več mogoče odlašati s konkretnim definiranjem

- novega odnosa in pogojev, ki bi privilegirali podjetja male in srednje industrije na Tržaškem in v deželi

- načrta za realizacijo nove industrijske pobude IRI — Friulia, ki bi nadome = ščala ladjedelnico Alto Adriatico

6. pristojne oblasti na italijanski strani naj se zavzamejo za čimprejšnjo rešitev ekonomskih problemov v obmejnem pasu, ki so nastali po sprejetju strogih gospodarskih ukrepov s strani SFRJ, za zamejsko prebivalstvo, kot jih predvidevajo Videnski sporazumi. Naj se pri tem izdela nova oblika gospodarskega, tehnološkega in znanstvenega

sodelovanja med Italijo, Jugoslavijo in Avstrijo, za ves obmejni pas FJK

7. obnovev deželnega razvojnega načrta 1983/85 za pokrajinske objekte s posebnim ozirom na

- potrebe ljudskih in ekonomskih gradenj — IACP — za 4.800 stanovanj

- načrt za povečanje kmetijskih dejavnosti, kot predvideva načrt Kraške gorske skupnosti

- turistični razvoj in druge potrebne infrastrukture za pravilnejše izkoriščanje tržaškega področja; prenovitev mestnega zgodovinske jedra v stanovanjske namene in sklicanje deželne konference za vse ustanove, ki se ukvarjajo z zaščito okolja in problemom državne istovetnosti slovenske manjšine

- prirejanje in finansiranje izobraževalnih tečajev za delavce podjetij in sektorjev, ki se nahajajo v krizi, s posebnim ozirom na gradbeni in trgovski sektor

- ukrepe proti draginji, ki jih je že predlagala pokrajinska enotna sindikalna zveza

- reformo ustanovnih in operativnih dimenzij sedanjega občinskega podjetja AGEGA — težave, ki so nastale pri realizaciji novega soškega vodovoda pričajo o nujnosti sprejetja odgovornosti dežele, ki ji danes še manjka

8. sklicanje deželne energestke konference za definiranje novih možnosti ki jih predvideva vsedrjavni energetski načrt za FJK, s posebnim ozirom na

- revizijo načrta za premogovni terminal za zagotovitev zaščite okolja

- definiranje proizvodnih možnosti rafinerije Aquila

- namestitvev nove centrale ENEL

9. preverjanje v krajevnih ustanovah tržaške in goriške pokrajine možnosti razširitve, združenja in podaljšanja normative o olajševalnih kontingentih za proizvodnjo in potrošnjo v zvezi z zakonom 1438/48, ki bo zapadel leta 1985

10. preemistitev sredstev, funkcij in administrativnih pristojnosti dežele v krajevne ustanove, na podlagi točk 11, 54 in 59 posebnega statuta in pregled tega za splošno ojačitev avtonomije Furlanije Julijske krajine; v tem okviru naj se prouči možnost preemistitve v pokrajinski svet pristojnosti za tržaški sklad (Fondo Trieste) z ohranitvijo njegove vloge dodatnega in posebnega investicijskega sredstva.

Povorka stavkajočih delavcev škedenjske železarne

DELO - glasilo KPI
za slovensko narodno manjšino
Direktor **ALBIN ŠKERC**
Ureja uredniški odbor
Odgovarja **FERDI ZIDAR**
Uredništvo in uprava:
Trst - Ulica Capitolina, 3
telef. 76.48.72, 74.40.47
Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi, 2
telef. 24.36
Poštni tekoči račun 11/7000
Letna naročnina 6.000 lir
Tisk: Tipo/lito Stella snc
Ulica Molino a Vento 72 - Trst

Priprta meja

Potem ko je bila jugoslovanska javnost seznanjena z vrsto ukrepov, ki naj bi vsi imeli za poglavitni cilj omogočiti izpeljavo nalog naše gospodarske stabilizacije, je ostalo kot poglavitno načelo samo eno: storiti vse, da se izdani ukrepi spoštujejo in uresničujejo, ker je to edino poročstvo za izhod iz obstoječih težav.

Izmed vseh ukrepov je naletel na največ pomislekov in sprožil vrsto utemeljenih pripomb ukrep, ki uravnava vprašanje prehodov jugoslovanskih državljanov čez mejo. Res je bil poglavitni namen tega ukrepa – ki se z njim meja s sosedi, če že ne povsem zapira, pa prav gotovo močno in skorajda premočno pripira – pogojen z željo, da se zaustavi velik odliv dinarjev v tujino, ki je v zadnjem obdobju postal še posebej očiten. Vendar ukrep, ki omejuje, oziroma občutno otežuje potovanje naših državljanov v tujino, se razlikuje od vseh drugih iz celotnega svežnja sedanjih ukrepov po nečem izjemno kočljivem in pomembnem. Gre tako rekoč za edini ukrep, ki posega na enega važnih področij, na področje odnosov Jugoslavije s sosedi in zadeva eno pomembnih, tako rekoč temeljnih načel naše zunanje politike, načelo o odprtosti meje. Zaman bi bilo trditi, da uvedba pologov ne zapira meje, ko pa ta meja ostaja – vsaj tako kažejo prvi dnevi veljavnosti ukrepa – prazna, mrtva, pusta. Bistvo načela odprtosti meje s sosedi pa je prav nasprotno, da je ta meja čim bolj živa, da je čeznjo čimveč najrazličnejšega in najbolj vsestranskega pretoka idej, ljudi, blaga. In še več, meja in samo resnično odprta meja je lahko stičišče kultur, je lahko izraz humačnega odnosa do obmejnega prebivalstva, je lahko povod in pogoj za vsestransko gospodarsko povezovanje, za uresničevanje

nje vseh oblik gospodarske integracije, kooperacije, skratka sodobna meja naj ne bi bila črta ločnica, pač pa tisto mesto, kjer se pretaka življenje v vsej polnosti na obe strani. To je smisel politike odprtosti meje. Taka meja dobiva le še večji pomen, če na njenih obeh straneh – kar je primer s skoraj vsemi sektorji jugoslovanske meje s sosedi – živi in deluje kot subjekt narodnostna skupnost kot izjemno dragocen člen povezovanja obmejnih območij.

Hote ali ne, ukrepi, ki zavirajo svobodno prehajanje meje, so v nasprotju z duhom takih mednarodnih dokumentov, kot je helsinška listina in kot so tudi nekateri sporazumi Jugoslavije z njenimi sosedi, denimo osimski sporazumi. Posebni, šesti člen teh sporazumov pravi na primer naslednje: »Strani potrjujeta (se pravi Jugoslavija in Italija) svojo odločenost, da bosta še naprej pospeševali medsebojno gospodarsko sodelovanje, pri čemer bosta zlasti pazili na izboljšanje življenjskih razmer obmejnega prebivalstva obeh držav.«

Mitja Ribičič je v uvodu v knjigo »Osimski sporazumi« zapisal, kako so osimski sporazumi uporabili mnoge dosežane pozitivne izkušnje jugoslovansko-italijanskega sodelovanja, med drugim tudi izkušnje maloobmejnega osebnega in blagovnega sodelovanja. Še na drugem mestu Mitja Ribičič ugotavlja, da so osimski sporazumi »odprli možnosti za nove oblike gospodarske in tehnološke integracije na območju, ki je bilo predvsem zaradi nerešenega obmejnega vprašanja in narodnostno zaostrenih odnosov gospodarsko in razvojno prizadeto.«

Če dodamo še dejstvo, da obstajajo za pospeševanje obmejnega sodelovanja z Italijo še drugi sporazumi bolj lokalnega značaja, kot so videmski, tržaški,

sejemeski in drugi, to samo še bolj potrjuje, kako je politika odprte meje dosegla, da se je s tisočeriimi nitmi spletlo in prepletlo gospodarsko, kulturno, športno in splošno človeško življenje čez mejo. V takem prepletanju in takem ozračju so se ustvarjali najboljši in nujni pogoji za razvoj slovenske narodnosti v Italiji.

Zato je ukrep o plogih za prehod meje in pa določba o samem petih prostih prehodih v okviru maloobmejnega prometa ne le v nasprotju z duhom osimskega sporazuma in helsinške listine, pač pa grobo in škodljivo trga mnogotere vezi gospodarskega, kulturnega in vsakršnega povezovanja prebivalstva z obeh strani meje, trga, otežuje in zelo zožuje vse najrazličnejše sorodniške in druge vezi, saj je ni slovenske občine, ki ne bi bila v obliki pobratenja povezana z eno izmed slovenskih in tudi drugih občin z onstran meje.

Glasi Slovencev v Italiji ugotavlja, kako novi ukrepi, ki so v nasprotju s šestim členom osimskih sporazumov, prinašajo negativne posledice za gospodarsko sodelovanje obmejnega območja in kako bodo vplivali na poslabšanje življenjskih razmer na tem območju. Hud udarec bo tudi za Slovence in njihovo povezovalno vlogo v splošno korist na vseh področjih, ugotavlja Primorski dnevnik.

Bistveni razlog, ki je napotil k uvedbi takega ukrepa, je silen odtok dinarjev čez mejo in pa tihotapstvo, ki se je okrepilo zlasti v zadnjem času, pa je zaščita naše valute postala nujnost. Toda stvari bi morali že zdavnaj postaviti v nasprotni smeri. Kaj in koliko smo v povojnem času storili, da z urejeno trgovino preskrbimo našim kupcem vse tisto blago, ki so ga na »divji« in pogosto sramotilen način iskali

po mestih onkraj meje. Kaj nismo pomislili, da je za nas manjša škoda, če zagotovimo preskrbo kave, kot da pustimo, da nekontrolirano odteka zanj dosti večje vsote dinarjev in deviz po tihotapskih kanalih, ki so dobili že nevdržan obseg. Kaj smo storili, da bi se od naših sosedov učili in ob naši strani meje pripravili trgovsko mrežo za kupce iz sosednih držav z zanje privlačnim blagom, pa bi se tako odšli in prilivi deviz in dinarja izenačevali, kar bi bilo v neposredno korist širokega obmejnega območja. Kaj nismo sami spodbujali pretiranega odtekanja dinarja čez mejo in tihotapstva s tem, da nismo oskrbeli mnogih vrst blaga, ki je za prebivalstvo vsakodnevna potreba, rezervnih delov in podobno. Namesto tega smo dovoljevali, omogočali in spodbujali različne »nakupovalne« izlete v Trst in drugam z uvajanjem posebnih in krepitevijo rednih vlakov v Trst, z ustanavljanjem posebnih agencij in avtobusnih podjetij, ki so pretežni del svojega zaslužka črpali od prevozov nakupovalcev in tihotapcev v Trst in druga mesta. Kaj nismo prirejali kaj pogosto različnih simpozijev v mestih blizu meje, da smo zadoščali potovalni nakupovalni mrzlici itd. Torej smo z vsem našim dejanjem in nehanjem tako rekoč spodbujali in omogočali, da so vsako leto čedalje večje vsote dinarjev nekontrolirano odtekle v tujino, od tam pa ni bilo – po naši krivdi – ustreznega priliva drugih valut.

Tako je kot zadnji, neizbežni ukrep prišla uredba o visokih plogih, ki je iz naše, toliko upravičeno poudarjane odprte meje, napravila čez noč, če že ne zaprto, pa prav gotovo priprto, prazno in neobljudeno mejo, ob istočasnem kršenju mednarodnih sporazumov. Drago KOŠMRLJ

PRISPEVKI

Ob poravnani naročnine so prispevali: Pierina Coretti, Ricmanje, 4.000 lir; Ota Drago, Boljunec, 6.000 lir; Kocijančič Danilo, Dolina 345, 4.000 lir. V počastitev spomina tov. Dušana Kodriča, prispeva Milka Granduč iz Boljunca, 5.000 lir.

V spomin na dragega Dušana Kodriča, prispeva Zorka Primožič, 10.000.

Ob 9. obletnici smrti očeta, prispeva Albin Škerk, Slesljan 50.000 lir za sklad Dela.

Albin Leban, Nabrežina, prispeva 10.000 lir.

Vsem darovalcem se zahvaljujemo.

Obisk kmetovalcev dolinske občine v Sežani

Prejšnji teden so člani kmetijsko-posvetovalne občinske komisije ter člani prireditvenega odbora »Dneva kmetijstva« (o katerem smo poročali v prejšnji številki) priredili »likof« dobro uspelega praznika. Seveda, da se ne bi stvar omejila samo na zabavo, so ji dodali še poučno plat, kajti s pomočjo tovarišev iz sežanske občine so si ogledali pršutarno v Šepuljah ter znano sežansko klet. Oba objekta sta TOZDa velikega kompleksa (SOZD) TIMAV. Po izčrpnem ogledu obeh objektov, so se zadržali skupaj z nekaterimi odgovornimi firme TIMAV v sežanski lepo urejeni stari kleti, ki je opremljena prav za take priložnosti, v prijetnem razpoloženju ob kozarcu kraškega terana in krožniku pršuta.

Da je prišlo do obiska prav v tej

občini ni naključje, kajti prav pred nedavnim so tovariši iz dolinske občine imeli neformalno srečanje s tovariši iz Sežane, da bi ponovno vzpostavili prijateljske stike, ki so v zadnjih letih nekoliko zamrli. Poleg tega so na srečanju ugotovili, da imata občini veliko skupnih interesov in da je obojestranska želja, da te interese proučijo, poglobijo in ne nazadnje uresničujejo.

Seveda, če ne bodo zadnji gospodarski ukrepi, ki jih je prejela Jugoslavija, negativno vplivali na tako pobudo, je že v bližnji bodočnosti pričakovati plodnejše sodelovanje; ne samo skupne akcije, kot je odprta meja v Botaču, ampak tudi na kulturno-športnem in gospodarskem področju.

Brest

31·X·1982

SVETOVNI DAN VARČEVANJA

VARČEVANJE ŠČITI

KMEČKA BANKA GORICA

HRANILNICA IN POSOJILNICA NA OPČINAH

KMEČKO DELAVSKA POSOJILNICA
V SOVODNJAH

KMEČKA IN OBRтна HRANILNICA
IN POSOJILNICA - NABREŽINA

KMEČKO OBRтна HRANILNICA
V DOBERDOBU

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA d.d. TRST
BANCA DI CREDITO DI TRIESTE S.p.A.

